

מרגלית בן שלום

תרפ"ו – תש"ח

1926 – 1948

אלבום זה מוקדש לזכרה של
מרגלית בן - שלום הי"ד,
שהייתה בדרכה לבית החולים
לצורך מילוי תפקידה כאחות
רחמנייה ונפלה בהתקפה
הרצחנית על "שיירת הדסה"
ב-ד' ניסן תש"ח 13/4/1948
בראשיתה של מלחמת
השחרור. הובאה למנוחת
עולמים בבית העלמין האזרחי
בשכונת סנהדריה בירושלים.

מלחמת העצמות

מפת תוכנית החלוקה:

הערבים דחו את תוכנית החלוקה ואמרו שהם
"מתעבים את עצם נוכחותם של היהודים בארץ
ישראל".

הערבים פעלו לסיכול תוכנית החלוקה בכוח.
הם תקפו יהודים בדרכים, בערים מעורבות
וביישובים מבודדים כבר למחרת ההצבעה
בא"ם.

התקפה משמעותית שקרתה זמן קצר לאחר
ההכרזה על תוכנית החלוקה הייתה שריפת
המרכז המסחרי בשכונת ממילא בירושלים.
מלחמת העצמאות החלה.

אנדרטה במקום בו בוצע הפיגוע הראשון שהתחיל את
מלחמת העצמאות. ממוקם כיום בצומת נחלים.

כוח המגן העברי היה מורכב מ-3 ארגונים
שפעלו בתנאי מחתרת: ההגנה, האצ"ל והלח"י.

לוחמים יהודים במלחמת העצמאות

ארגון 'ההגנה' היה הגדול מבין הארגונים היהודים. כ-4 חודשים לפני ההצבעה על תוכנית החלוקה באו"ם החל הארגון בהתארגנות לקראת הפיכתו לצבא מסודר. כשבוע וחצי לפני ההצבעה באו"ם התחיל הארגון בגיוס כוח אדם נרחב.

ערב מלחמת העצמאות מנה הארגון כ-30,000 אנשי "חיל משמר", שקיבלו אימון בסיסי ותפקידם היה להגן על מקומות יישוביהם. כמו כן היו כ-10,000 אנשי "חיל שדה" שהיו כוח צבאי למחצה שנועד להגן מחוץ ליישובים וכ-3000 לוחמי פלמ"ח שקיבלו הכשרה קרבית מלאה. אימון הכוחות היה צריך להיעשות בחשאי – דבר שהקשה על האימונים.

סמל ה'הגנה'

ארגונים קטנים יותר היו האצ"ל והלח"י.
האצ"ל מנה כ-3,000 חברים, מתוכם כמה
מאות לוחמים. הלח"י מנה כמה מאות חברים,
מתוכם עשרות לוחמים.

אצ"ל והלח"י התמחו ב"לוחמה זעירה", כלומר
בלוחמת גרילה עירונית שכללה בעיקר פעולות
צבאיות נקודתיות.

הארגונים היו צריכים לערוך את אימוניהם
בחשאי עוד יותר מה'הגנה' – דבר שהקשה
להתאמן ב"לוחמת שדה" ובמסגרות גדולות.
לכן, הם לא התמחו בצורת לחימה זאת.

סמל הלח"י

סמל האצ"ל

ביום שישי, ה' באייר תש"ח, ה-14 במאי 1948
הכריז דוד בן גוריון על הקמת מדינת ישראל.

הכרזת העצמאות

תוך כדי הקרבות, כשבועיים לאחר הכרזת
העצמאות הוקם צבא ההגנה לישראל.
צבא ההגנה לישראל היה מורכב משלושת
הארגונים.

מעתה היה גוף אחד גדול ומאורגן שהיווה את
הכוח המגן של היישוב היהודי בארצו.

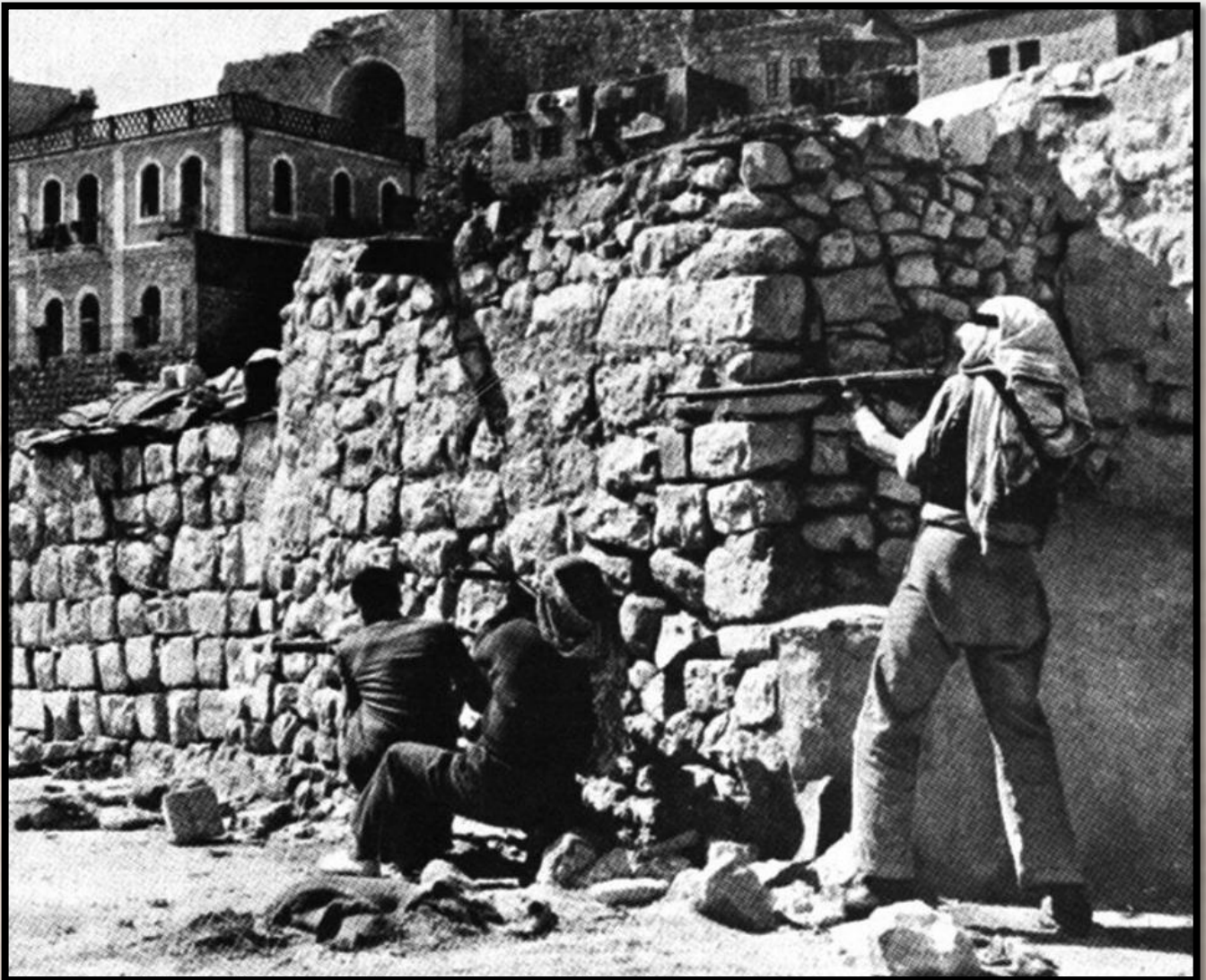
במהלך שנת 1949 נחתמו הסכמי שביתת נשק
עם מדינות ערב.
ב-20 ביולי 1949 נחתם הסכם שביתת נשק עם
סוריה – ההסכם האחרון במלחמה.
זהו למעשה סיומה של מלחמת העצמאות.

וועדת שביתת הנשק ישראל-מצרים נפגשת בשטח

עם פרוץ מלחמת העצמאות המתיחות בין היהודים והערבים בירושלים הייתה רבה והגיעה לשיאה בהתקפה הרצחנית על "שיירת הדסה".

ערבים תוקפים ישיבה בירושלים בזמן מלחמת העצמאות

שיירת הדסה

בהר הצופים בירושלים היו בית חולים "הדסה"
והאוניברסיטה העברית.
הר הצופים היה מובלעת יהודית בשטח ערבי,
שהדרך אליו הייתה כמעין מסדרון צר שנשלט
ע"י הערבים מ-2 צידיו.
לאחר ההצבעה על תוכנית החלוקה באו"ם
החלו הערבים לתקוף את השיירות היהודיות
להר הצופים.
הבריטים הבטיחו לאבטח את השיירות.

מתוך מצגתו של אורי איתניאל על שיירת הדסה

סטודנטיות הולכות ליד האוניברסיטה העברית בהר הצופים –
שנת 1947

צולם ע"י זלוטן קלוגר, מתוך הספרייה הלאומית

בנייני האוניברסיטה ובית החולים "הדסה" על הר הצופים – שנת
1938

ב-13 לאפריל 1948 תוכננה שיירה גדולה להר
הצופים.

ארגון ה'הגנה' המליץ לדחות את מועד עליית
השיירה, מכיוון ששררה מתיחות בירושלים
בעקבות הקרב על דיר יאסין שהתרחש כ-4
ימים קודם לכן.

בי"ח הדסה הר הצופים בעת הקמתו

הקרב על דיר יאסין

דיר יאסין היה כפר ערבי ששכן כקילומטר מערבית לשכונת גבעת שאול בירושלים. בתחילת מלחמת העצמאות עשה הכפר הסכם "אי לחימה" עם שכונת גבעת שאול, אבל בתחילת חודש אפריל 1948 נערכה לחימה נגד יהודים מתוך הכפר (וע"י כך לא היה עוד תוקף להסכם). ב-9 באפריל 1948 נכנסו כוחות אצ"ל ולח"י וכבשו את הכפר. במהלך הלחימה נהרגו בין 80 – 120 ערבים (עפ"י הערכות שונות), ביניהם גם נשים וילדים. הערבים כעסו על הרג חפים מפשע ורצו לנקום. היהודים טענו שחפים מפשע נהרגו תוך כדי הקרבות בלבד כאשר לא הייתה אפשרות אחרת.

הוחלט שהשיירה בכל זאת תעלה להר הצופים,
מכיוון שצורך באספקה היה דחוף ומכיוון
שהבריטים הבטיחו לאבטח את השיירה.

השיירה מנתה 2 אמבולנסים, 2 אוטובוסים, 3
משאיות עמוסות אספקה רפואית ו-2 משוריינים
לאבטחה.

בין יושבי השיירה היו רופאים, אחיות, מבקרים,
סטודנטים, אנשי סגל האוניברסיטה העברית
ולוחמים מה'הגנה'.

בשעה 9:00 בבוקר יצאה לדרך השיירה.

בשעה 9:45, בלב שכונת שייח ג'ארח הערבית –
הרכב המוביל עלה על מוקש והתחילה התקפה
ערבית על השיירה.

הרכבים שהיו בסוף השיירה הצליחו לחלץ את
עצמם ולחזור לירושלים העברית.

יתר הרכבים נתקעו במקום: אמבולנס, משוריין
ו-2 האוטובוסים.

נפתחה אש מכיוון שייח ג'ארח על הרכבים
התקועים.

הבריטים, בניגוד להבטחתם, לא אבטחו את
השיירה בדרכה.

מחלקת חי"ר בריטית ששהתה באותו זמן בבית
בקרבת מקום, וכן כוח בריטי ששהה בשכונת
"מאה שערים" ירו על הערבים והרחיקו אותם
באופן זמני.

בנוסף, נעשה ניסיון של קצין בריטי, על דעת
עצמו, לחלץ את יושבי האוטובוסים – אך הניסיון
לא הצליח. לפי אחת העדויות הם לא האמינו
שכוונתו טהורה והעדיפו להמתין למחלצים
יהודים.

מעבר לכך לא התערבו הבריטים ונתנו
להתקפה הערבית להמשיך.

במהלך הקרבות ניסו כוחות ההגנה לחלץ את
הנצורים ללא הצלחה.

בשעה 13:00 בצהריים החל לדלוף בנזין
מהאוטובוסים והערבים הציתו אותו.
האוטובוסים עלו באש.
יושבי האוטובוסים החלו לברוח.
מי שברח – נורה ע"י הערבים במכונת ירייה.
מי שנשאר באוטובוסים נספה בשריפה.

אחד הניצולים הבודדים מהשיירה סיפר כי
הערבים שהתקרבו לאוטובוסים צעקו: "זכרו את
דיר יאסין! נקם על דיר יאסין!".

בשעה 16:45, שעות אחרי שרוב יושבי השיירה
נהרגו, עצר הצבא הבריטי את ההתקפה
הערבית.

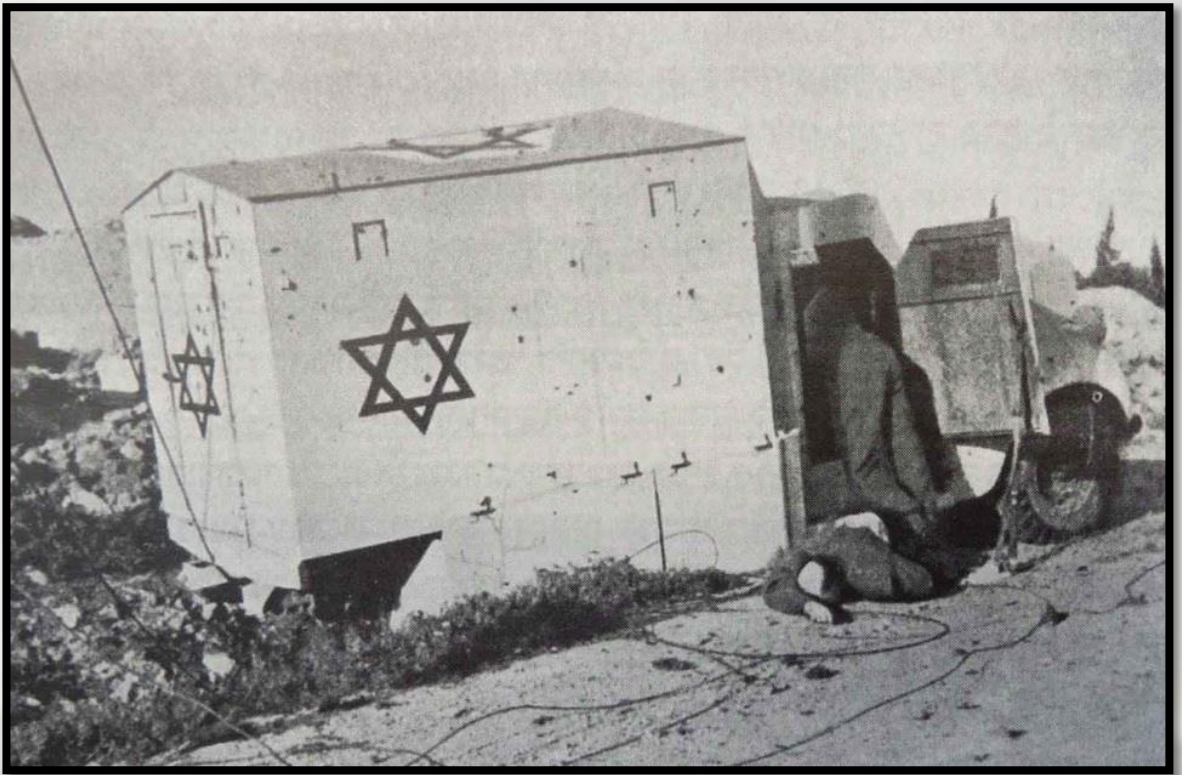

חלק מרכבי השיירה פגועים.
מימין לשמאל – משוריין הליווי הראשון, משוריין
תגבורת שנתקע והאמבולנס של בית חולים "הדסה".

האמבולנס שהצליח לחזור לירושלים העברית

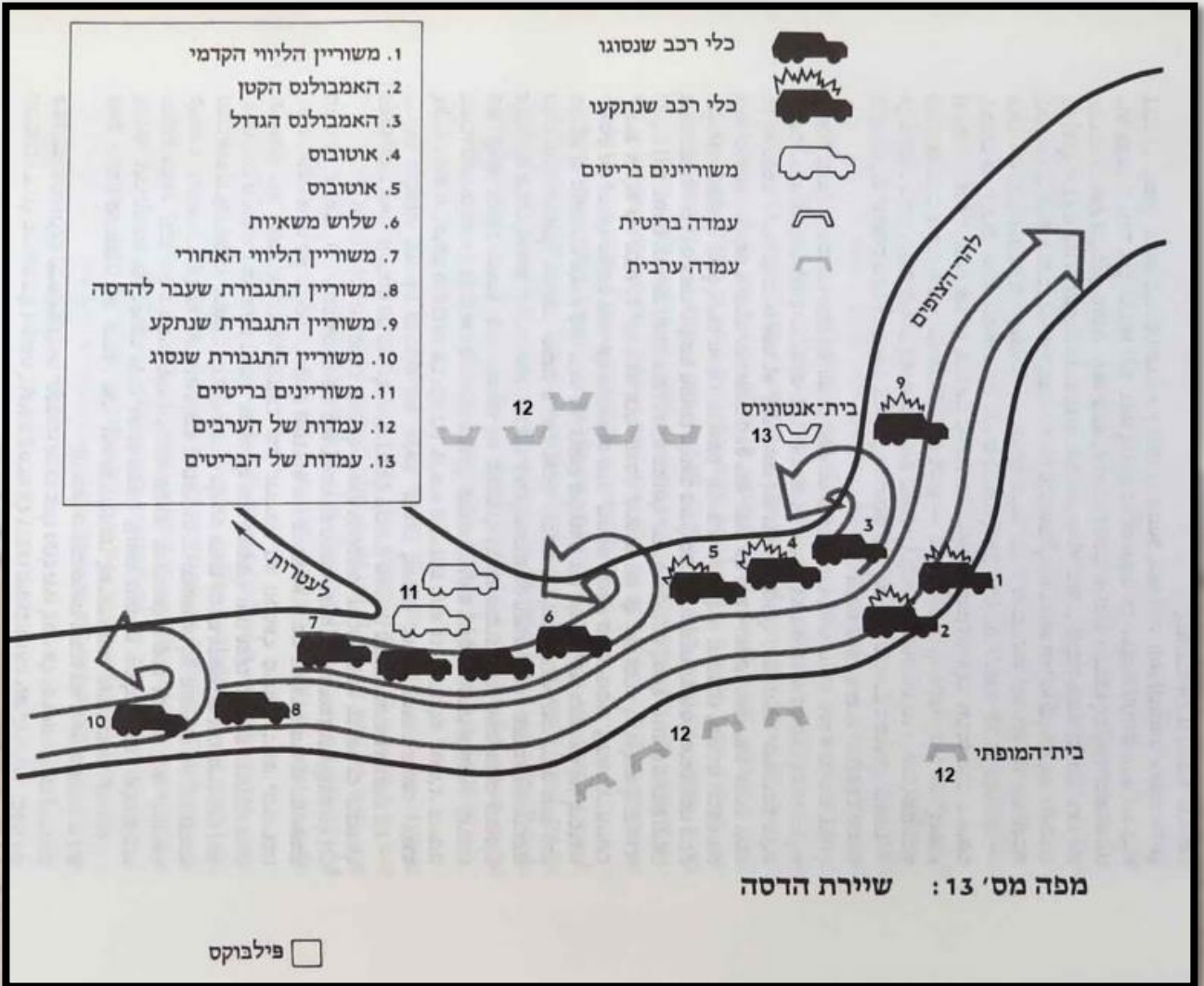

אמבולנס של בית החולים "הדסה" לאחר הקרב

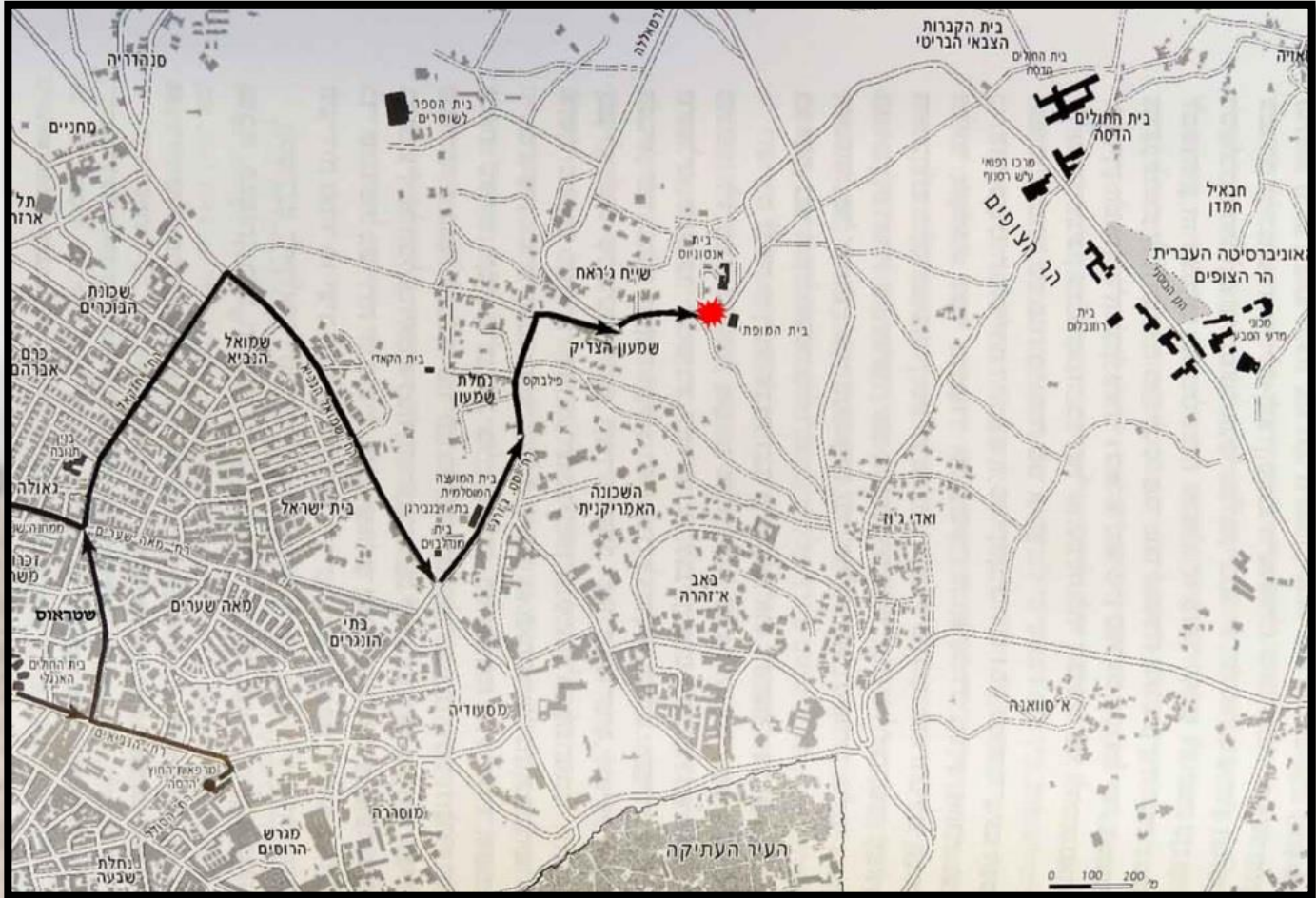
התמונות מתוך מצגתו של אורי איתנאל על שיירת הדסה

האמבולנס שנראה בתמונה למעלה בשעת התכנסות שיירה שקדמה ל"שיירת הדסה"

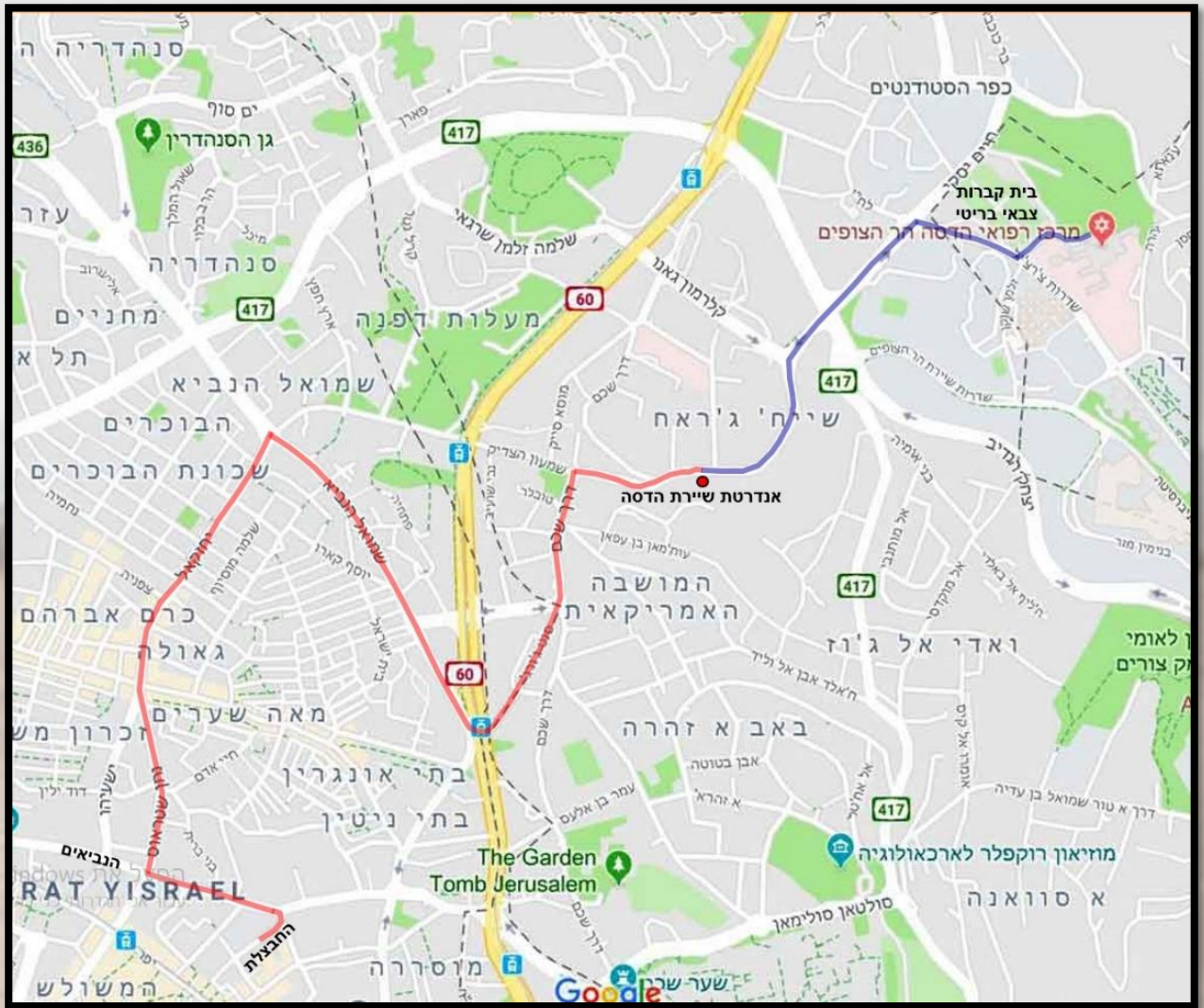
סדר התנועה של השיירה

המפה מתוך מצגתו של אורי איתאל על שיירת הדסה

מסלול השיירה.

מסומן באדום – מקום ההיתקלות בשכונת שיח ג'ראח

המפה מותך מצגתו של אורי איתאל על שיירת הדסה

מסלול השיירה על גבי מפה עדכנית.
מסומן באדום – מסלול השיירה עד ההיתקלות.
מסומן בכחול – מסלול השיירה המתוכנן שלא יצא לפועל.

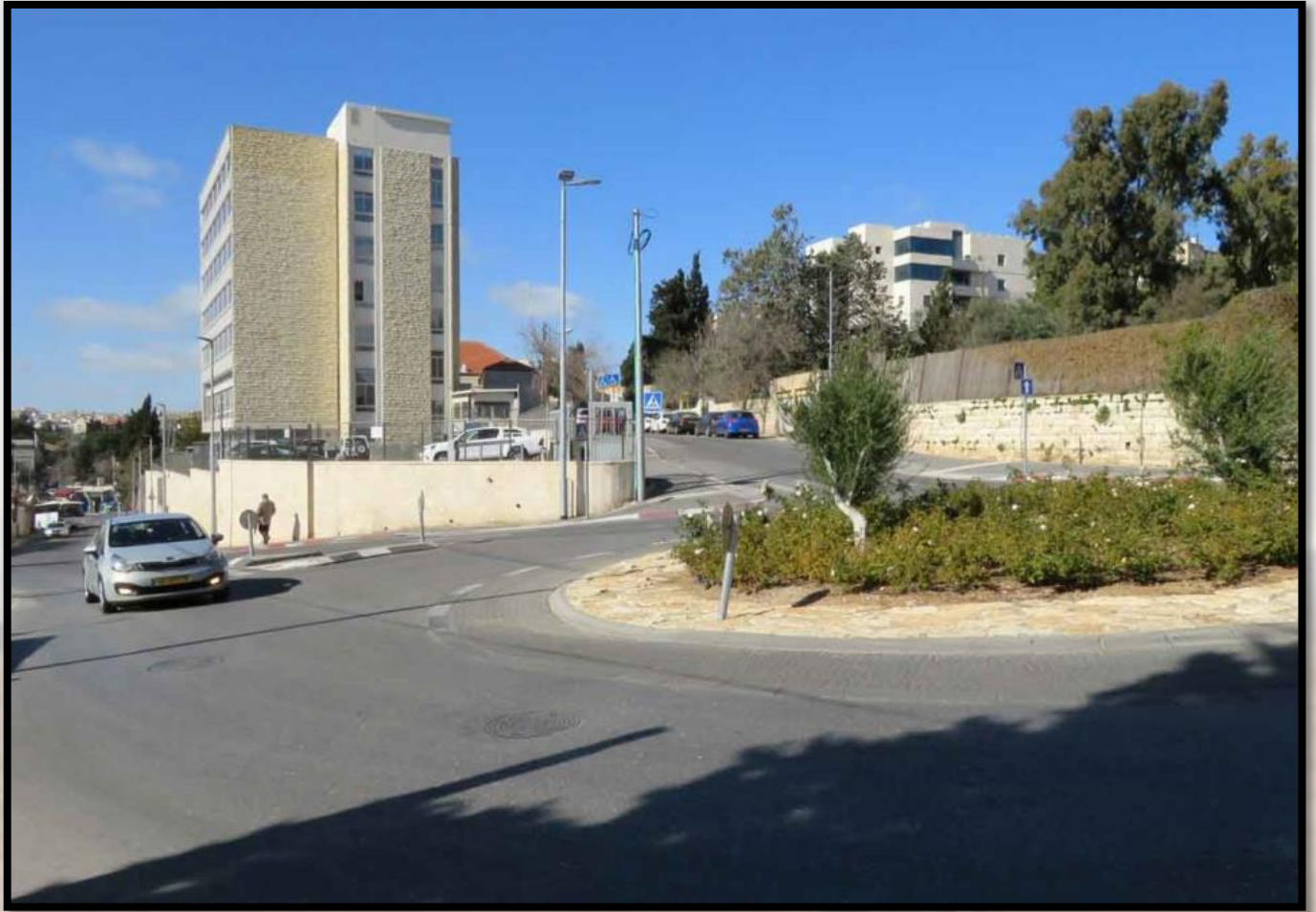
התמונה מתוך מצגתו של אורי איתיאל על שיירת הדסה

מקום יציאת השיירה – רחוב החבצלת (אז רחוב "הסולל")

התמונה מתוך מצגתו של אורי איתאל על שיירת הדסה

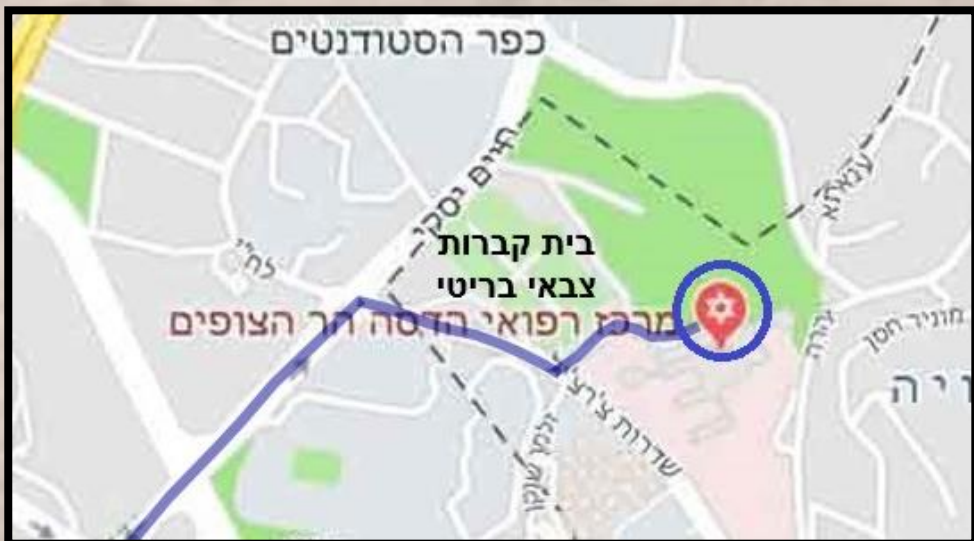
מקום עצירת השיירה –
כאן המשוריין הראשון עולה על מוקש והערבים פותחים באש

התמונה מתוך מצגתו של אורי איתאל על שיירת הדסה

"הדסה" הר הצופים –
מקום הגעת השיירה המתוכנן, אליו השיירה לא הגיעה

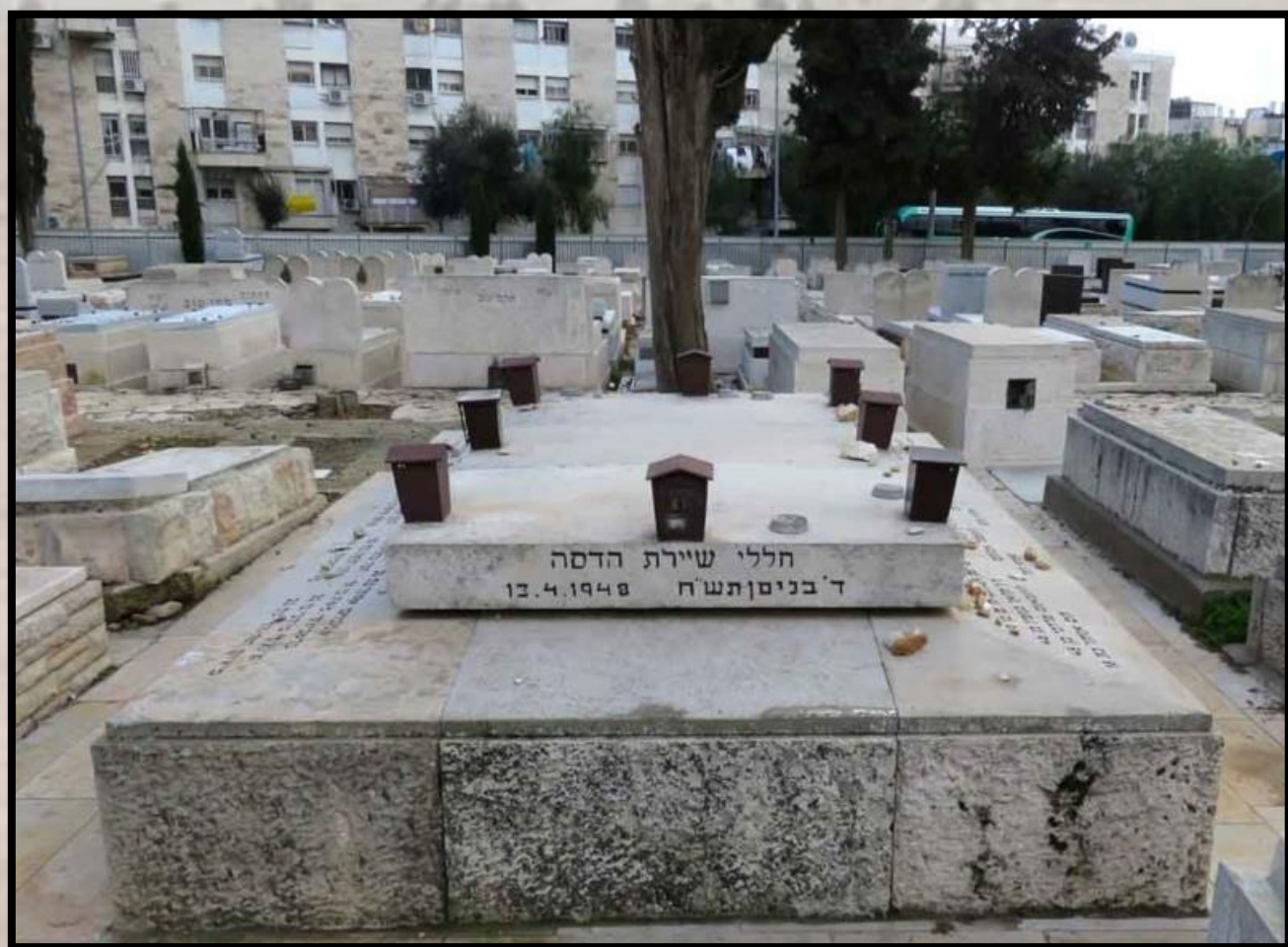
בשיירת "הדסה" נהרגו 78 אנשים.
בין ההרוגים נמנו ד"ר חיים יסקי, מנהל בית
החולים "הדסה", וכן דוקטורים ופרופסורים
רבים – מנהלי מחלקות בבית החולים
וראשי חוגים באוניברסיטה העברית.

רח' בירושלים לזכר ע"ח (78) נופלי שיירת הדסה

כ-30 מהחללים זהו ונקברו בקברים
אישיים.

חלק מהחללים נקברו בקבר אחים בבית
העלמין בשכונת "סנהדריה" בירושלים.
כ-20 מהחללים לא נמצאו. עפ"י עדויות
שנמסרו עשרות שנים לאחר האירוע נטען
שנעדרי "שיירת הדסה" נקברו במערות
קבורה מוסלמיות.

קבר האחים של נופלי "שיירת הדסה"

אחת הנופלות בשיירה הייתה מרגלית בן שלום הי"ד, אחות בבית החולים "הדסה". מרגלית הובאה לקבורה בבית העלמין האזרחי בשכונת סנהדריה בירושלים.

רשימת ההרוגים בשיירה להר-הצופים ב-13.4.48 שזוהו

(נשים)

1. אסתר בת יוסף אפלבוים
2. בתיה בת אריה צפ
3. דבורה בת ירוחם קשניניץ
4. זיוה בת פשה ברנזני
5. חנה בת נתנאל קסנשו
6. יוכבד בת אברהם ברלוביץ
7. מרגלית בת דוד בן שלום
8. מזל בן נסים אקלוסי
9. לכיאה בת שלום הלוי נהרי
10. שושנה בת דוד בן-ארי.

מסמך רשמי של רשימת הרוגות שיירת הדסה שזוהו.
שמה של מרגלית מצויין בעיגול.

חייה של מרגלית

מרגלית ("מרגול" בכינוי חיבה) נולדה ביום
י"א בתמוז תרפ"ו (23 ביוני 1926)
בירושלים.

העיר ירושלים

בת לדוד ושרה, ילידי תימן שעלו לארץ
בתחילת תקופת היישוב היהודי המתחדש
בארץ ישראל.

הוריה של מרגלית

אביה עלה לארץ בדרך לא דרך כילד רך עם משפחתו בסוף המאה ה-19.

מורה ב"בית חינוך עוורים"

אמה הגיעה לארץ עם משפחתה לפני
מלחמת העולם הראשונה לאחר שהות
במצרים. המשפחה השתקעה בירושלים.

אמה בעבודתה עם תינוקות ב"הדסה"

שתי משפחות ההורים התגוררו בשכונות
הראשונות שהוקמו מחוץ לחומות העיר
העתיקה.

אביה היה ממקימי שכונת "נחלת אחים"
שרוב תושביה היו ממוצא תימני.
היא נבנתה בסמוך לשכונת "רחביה" בה
גרו רבים ממנהיגי הציבור באותה תקופה.

שכונת "נחלת אחים" בשנת 1937

ביתה של מרגלית בשכונת "נחלת אחים" –
רחוב אוסישקין 51

מרגלית הייתה השניה מבין 4 אחים למשפחת בן שלום (3 אחיות ואח קטן).

צולם ע"י תמר הירדני

תמונה של חלק מהמשפחה בחתונת אחותה הבכורה.
מרגלית יושבת מתחת לכלה

גדלה בבית מסורתי ומגיל הגן הייתה במסגרות החינוכיות המתקדמות ביותר של הישוב בירושלים.

בבית הספר.
מרגלית מוקפת בעיגול

מתחילת בית הספר היסודי ועד כיתה י"א למדה בגמנסיה העברית ירושלים ברחביה.

הגמנסיה העברית ברחביה

הייתה חברה בשבט "מצדה" של תנועת הצופים בשכונת רחביה.

סמל הצופים העבריים

מפקד בשבט "מצדה"

עוד בהיותה תלמידה הצטרפה לארגון ה'הגנה' והייתה חברה בו.

מפגשים של חברי ה"הגנה"

מרגלית הייתה בחורה יפת תואר, צרת
גזרה, שחומת עור עם רעמת שער מקורזל
שעטרה את ראשה.
חייכנית ומלאת חיים, ספורטאית ופעילה
בתחומים שונים.
רכבה על סוסים בדומה לאמה בצעירותה,
תופעה יוצאת דופן באותה תקופה.

אהבה את אומנות המחול ולמדה בלט
מוזרני בסטודיו של אלזה דובלון, רקדנית
ידועה באותם הימים.
בתחום הספורט התרכזה במיוחד בספורט
הלבן "טניס".
גם את המוזיקה אהבה מאוד ובמשך שנים
למדה לנגן על כינור.

קלוב עתיד לטניס ירושלים

פנקס-חבר

השם אכאית הן-שלאום

שנות החברות: כאן-שלאום

חתימת היושב-ראש _____

חתימת המזכיר א.ד. כהן

תאריך ט"ו / ט"ז / תש"ג

תכונה שאפיינה אותה הייתה אומץ לב. לא
ידעה פחד מהו. בתנועת הנוער הכירה
כנערה אמיצה והרבה פעמים ראשונה לכל
מיני מעשי קונדס.

בנוסף, ניחנה בנכונות רבה להקרבה
עצמית.

הדבר בא לידי ביטוי במעשה הבא:
אביה של מרגלית התעוור בילדותו כתוצאה
ממחלת הגרענת שהייתה נפוצה אז בארץ.
אהבתה של מרגלית כלפי אביה הייתה ללא
גבולות והצטערה מאוד על שאיבד את
מאור עיניו. יום אחד נתקלה בכתבה בעיתון
שבברית המועצות (רוסיה של היום) החלו
בהצלחה בהשתלת עיניים.

היא נגשה לאביה והודיעה לו שברצונה
לתרום לו את אחת מעיניה, ולא הרפתה
מלחצה עליו עד שהתברר שלגביו הדבר
בלתי אפשרי.

כ"כ הייתה מוכנה להקריב מעצמה, בחורה
צעירה ונאה שכל עתידה לפנייה.

בשנת 1939, ערב מלחמת העולם השנייה,
השלים אביה להרחיב את ביתו הקטן
בשכונת "נחלת אחים" לשתיים וחצי
קומות.

המלחמה שיבשה את תכניותיו והוא נקלע
לקשיים כספיים ללא מוצא.

נוכח מצבו זה נאלץ לקרוא לארבעת ילדיו
לשיחה ובה הודיע להם שאין לו ברירה
ושעליו למכור את הבית.

היחידה שחלקה על דבריו הייתה מרגלית.
לא הייתה מוכנה לשמוע על כך שהבית
שאביה השקיע בו כ"כ יימכר ושהמשפחה
תאבד את ביתה.

כפתרון אמרה לו, שהיא ושלושת אחיה
יפסיקו את לימודיהם, יצאו לעבוד וכך יעזרו
לו לעמוד בהתחייבויותיו.

ביטוי נוסף לתכונת ההקרבה העצמית
שמרגלית ניחנה בה.

בסופו של דבר, הישועה הגיעה מאדם
אמיד מעשירי ירושלים באותה תקופה,
שנחלץ לעזרתו של אביה והציל אותו
מפשיטת רגל.

מרגלית הייתה טובת לב ושופעת אהבה
וחום.

מסוג האנשים שמאירים את סביבתם
בעצם הנוכחות שלהם.
בהגיעה לכתה י"א עשתה מעבר חד בחייה
כשהפסיקה את לימודיה בגמינסיה ועברה
ללמוד בבית הספר לאחיות של "הדסה"
על הר הצופים.

מרגלית בבית הספר לאחיות - ראשונה מימין

משכנו הראשון של בית הספר לאחיות בבית חולים "רוטשילד" בירושלים

סיכת בית הספר לאחיות "הדסה"

האהבה והרצון לעזור לזולת היו קווים
בולטים באופייה והיה זה טבעי שבחרה
במקצוע האחות בו ראתה ייעוד.
הייתה אהובה על חברותיה, על צוות
הרופאים והעובדים ובמיוחד על החולים
שנקשרו אליה בגלל טיפולה המסור והחיוך
הצעיר והלבבי שהיה תמיד נסוך על פניה
כשנכנסה לחדרם.

מרגלית בבית הספר לאחיות – ראשונה משמאל

הגב' יהודית שטיינר, אז מדריכה מתחילה
בבית הספר לאחיות של הדסה ולימים
מנהלת מוסד מכובד זה, מתארת את
מרגלית כבחורה נהדרת שהייתה תלמידה
טובה מאוד.

בעלת נפש אמפתית ואצילית, עדינה מאוד
ולעיתים נחבאת אל הכלים. בחורה צנועה
שהיה בה משהו מיוחד.

התייחסה בכבוד לכל אדם, עשתה
בנאמנות את המוטל עליה ותמיד הייתה
מוכנה לתת כתף.

מרגלית הוסמכה לאחות בתאריך 21
באוגוסט 1947.

אהבת אחים גדולה שררה בינה לבין אחיה
הקטן יאיר, שהיה צעיר ממנה בחמש שנים.
היו דומים מאוד זה לזה בהרבה תחומים
ומובנים.

שניהם יפים למראה וספורטאים. אחיה הגיע
להישגים נאים ביותר באתלטיקה קלה והיא
הייתה באה לתחרויות כדי לעודד אותו.
שניהם למדו לנגן על כינור. אהבו מאוד
מוזיקה.

לעתים היו נכנסים ללא תמורה לקולנוע
"אדיסון" המיתולוגי. יושבים על המדרגות
ומאזינים להנאתם לקונצרטים של
התזמורת הפילהרמונית הישראלית.

שאיפתה של מרגלית הייתה שאחיה יהיה
רופא.

היא תכננה שלאחר המלחמה על עצמותנו,
שלבה אמר לה שתסתיים בניצחוננו, הם יסעו
לשוויץ. היא תעבוד שם כאחות והוא ילמד
רפואה. אפשרות ללמוד רפואה בארץ עוד לא
הייתה קיימת.

היה לה אז מחזר רציני שהיה רופא בבית
החולים "הדסה" שנסיעה לשווייץ משמעותה
ניתוק הקשר עמו, אך עתידו של אחיה היה
עבורה בקדימות ראשונה.

מרגלית ושלושת אחיה. מרגלית השמאלית, אחיה יאיר בישיבה

בעיית האפליה העדתית העסיקה מאוד
את מרגלית ולבה הרחום חיפש
פתרונות.

את עבודת הגמר שלה בבית הספר
לאחיות היא הקדישה לתחום חשוב זה.
הנושא בו בחרה הוא "האחות הציבורית
בין עדות המזרח".

מסקנתה הייתה שיש להכשיר אחיות
ממוצא מזרחי לעבודה בקרב עדות אלה,
על מנת להגיע להישגים משמעותיים
בתחום ההיגיינה והבריאות, במיוחד
בקרב נשים וילדים.

תחומים אלה לא היו מפותחים מספיק
בקרב עדות המזרח באותה התקופה,
ודווקא ביכולתן של אחיות מזרחיות
"שמדברות את השפה" להשפיע בנושא
בצורה הטובה ביותר.

חברותיה מספרות שמרגלית בעלת הלב
הרחום רצתה לתרום ככל שתוכל למען
הזולת. חלמה להקים מוסד שיתמוך
ויטפל בילדי עניים, בהם תשקיע את כל
נפשה ומאודה.

את החלום היא לא זכתה להגשים...

לאחר שהחלו התקפות הערבים הרבות
לאחר ההכרזה על תוכנית החלוקה
בכ"ט בנובמבר עבדה מרגלית ללא
לאות בבית החולים וטיפלה במסירות
אימהית בכל פצוע שהגיע לידיה.
פעמים רבות הייתה עובדת יותר מיממה
ללא מנוחה.

מצב רוחה החל להיות עכור לפרקים.
עיניה ראו מדי יום ביומו בחורים ובחורות
צעירים שנפצעו או נהרגו על ידי
הפורעים הערביים והדבר גרם לזעזועים
גדולים בנפשה הצעירה.

מאז, בהגיעה הביתה לחופשה של כמה ימים הייתה משתדלת לנצל כל רגע לעיסוקים שישמחו אותה. "אין לדעת מה יילד יום וכמה זמן אזכה לחיות", כך אמרה בפירוש.

מרגלית ואחיותיה ליד ביתן

סיפור הנפילה

מרגלית הייתה בחופשה כאשר באופן
בלתי צפוי קבלה הוראה מהנהלת
"הדסה" להפסיק את חופשתה ולחזור
מיד לבית החולים.

היא סבלה מנפיחות ברגליה ורופא
אליו פנתה לא יכול היה לבטל את
ההוראה.

בלית ברירה נאלצה לחזור והקפידה
להיפרד מכל אחד מבני משפחתה
לשלום.

אולי ליבה ניבא לה רעות...
יצאה לדרכה וחזרה כי שכחה להיפרד
מאחותה הבכורה.

מרגלית הגיעה לשיירה אך לא היה לה
מקום. אשה שראתה זאת פינתה את
מקומה ואמרה לה: "אני מפנה לך את
מקומי כי אני מבוגרת ואת צעירה. לך
זקוקים בהר יותר ממני".

מרגלית לא זכתה להגיע להר.

מרגלית, השם יקום דמה, נרצחה בידי
בני עוולה ב-ד' בניסן תש"ח
13/4/1948

בתעודת הפטירה נרשם שגורם המוות
הוא פצעי ירי ושמותה היה מיידו.
בת 22 הייתה במותה.

עטופי יגון ואבל אנו עומדים נדהמים
בנפול בתנו ואחותנו היקרה

מרגלית
הי"ד

אחות רחמניה בהדסה

בידי בני עולה בנסיעתה למלוי תפקידה
בביה"ח הדסה

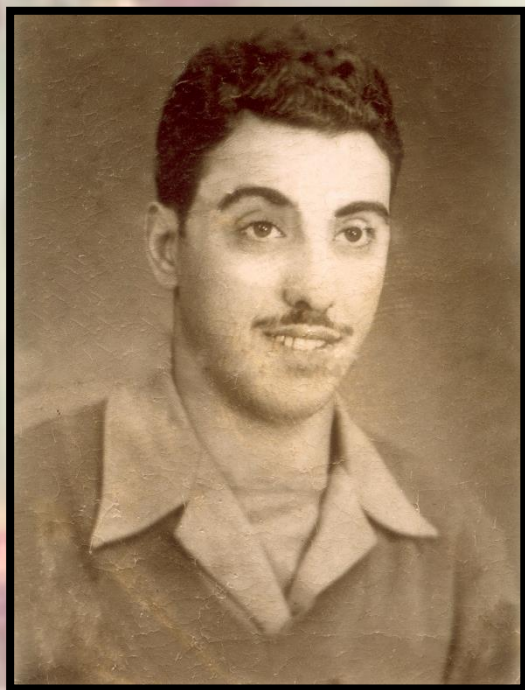
דוד ושרה בן שלום
יאיר ויהודית בן שלום
יואב ושולמית צור

יום ד' ה' ניסן תש"ח

התברר שהרופא, החבר/מחזר שלה,
היה בשיירה באמבולנס ממוגן ירי.
אילו ידע שהיא בשיירה היה לבטח
דואג להכניסה לתוכו כי היה מקום וכך
היה מציל את חייה...

למרבה הצער באסון שיירת הדסה
נרצח גם זכריה לוי תם, בן דודתה של
מרגלית. הוא היה נהג האמבולנס. יחד
עמו נהרג ד"ר יסקי מנהל בית החולים
"הדסה" שישב לצידו.
יהי זכרם ברוך!

זכריה בן דודתה של מרגלית

מרגלית נקברה בקבר אישי בבית
העלמין האזרחי בשכונת סנהדריה
בירושלים.

קיברה של מרגלית

מכתב פרידה ממרגלית שכתבו לה חברותיה:

מרגלית יקרה!

עוד זוכרות אנו את הימים בהם התרוצצנו
ברחובות, תינוקות היינו, ואת, מה הפלאת
אותנו כבר אז בדאגתך לזולת. חלמת...
הגשמת... ונפלת בעד קדושת חלומך...
מרגלית לא הייתה שייכת לאותו סוג מתרברב,
של "גבורים בעורף". היא ידעה, מולדתה
בסכנה. ופצועים רבים מחכים ליד הרכה של
האחות הרחמניה. היא לא חסה על עצמה
והושיטה את שתי ידיה. נסעה דרך שייך ג'ראח
הארורה ל"הדסה" לא פעם. ובאותו יום מר
ונמהר, אשר ייחרט בהיסטוריה באותיות של
דם, הותקפה שיירת הפצועים, הרופאים
והאחיות ויותר לא ראינוה...

לפני עלייתה לאוטובוס שלשלה מכתב
לחברתה, אחות בחו"ל: "עליי לסיים אני נחפזת
להשיג את האוטובוס כדי למלא את ייעודי, אתך
הסליחה" כך כתבה.

לא היית צריכה לעלות, מרגלית יקרה! החלפת
זקנה בשיירה העולה, ואת מקומה לקחת, כי
ידעת שיש צורך בידיים עובדות, נחפזת... למות.

יום לפני הנסיעה, מרגלית מסתובבת אתנו
בחוצות ירושלים, צוחקת, עליזה כתמיד. חן
החיוך לא מש מעולם משפתיה. מרגלית? האם
ידעת שזהו יומך האחרון? האם הרגשת שלא
תוסיפי לראותנו שוב?

חבר ללימודים נהרג ואת תעודת הגמר קבלה
משפחתו לאחר מותו... על כך הערת, כמה
טראגי וכמה לעג הגורל יש בזה. טרגדיה זו
ולעג גורל זה רדף גם אותך....

מרגלית! קשה מאוד לספר בשבחך כי רב הוא.
קבלי נא שורות נאמנות אלו מחברותייך, אשר
זכרך לא ימוש מלבן לעולם. עצם העובדה
שירושלים לנו הייתה ולנו תהיה, תמציא לנו
נחמה בזעיר אנפין על אובדנך.
יהי זיכרך ברוך, אמן!

דברי ניחומים מהנהלת הגמנסיה העברית:

בכאב-לב שמענו על מות בתכם היקרה מרגלית. הנבונה, העדינה, מלאת החן והנועם, שפתיל חייה נקפד בדמי-ימיה בהתקפת הזדון של האויב, בדרכה למילוי חובתה האנושית כאחות ב"הדסה". מורי הגמנסיה מחנכי בתכם היקרה מביעים בזה למשפחתכם את רגשי השתתפותם באבלכם הכבד במותה הטרגי.

בנחמת ציון תמצאו ניחומים.
בשם חבר המורים ובשמי,
ד"ר א. בר – תנא המנהל

הנצחה

שמה של מרגלית מונצח במספר אנדרטאות

אנדרטת שיירת הדסה בירושלים, נמצאת
בחצר בית החולים "הדסה" בהר
הצופים:

אנדרטת זיכרון לחללי שיירת הדסה בשכונת שייח ג'ראח בירושלים, מקום האירוע:

רחבת זיכרון באוניברסיטה העברית בגבעת רם בירושלים:

"בית יד לבנים" בירושלים:

יד לבוגרי הגימנסיה העברית שנפלו במערכות ישראל וירושלים:

הונצחה בספר תורה שנכתב לזכר נופלי מלחמת העצמאות ("מלחמת הקוממיות"):

וזאת התעודה

מרגלית בן שלום
בד"ר
דוד ושרה

הונצחה
בספר התורה לזכר
הנופלים במלחמת
הקוממיות בכתוב

כל הלאקום אשר תדלך כף רגלכם בו לכם
אֵהיה מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר
פראג ועד הים האחרון יהיה
גבליכם

מנהל המדוקקה להנצחת החייל

יו"ר המועצה הלאומית להנצחת החייל

יום הזכרון ה'תשי"ד

חוויות מכתיבת האלבום

דבר הסטודנטית:

החוויה של הלמידה על דמותה של מרגלית
תוך כדי כתיבת האלבום הייתה לי מיוחדת
ומעניינת.

נחשפתי לדמות מרשימה שמילאה את
תפקידה החשוב תוך כדי ידיעת הסיכון שבו,
סיכון שלצערנו התממש.

גם לולא נפטרה אני בטוחה שהייתי לומדת
מדמותה ומוסיפה ממנה לאישיותי.

בנוסף, נחשפתי בצורה בלתי אמצעית
לתקופת קום המדינה ע"י היכרות אישית עם
הדמות שפעלה בה וחוויות התקופה ההיא,
תקופה שאני מכירה רק מהספרים.
הייתה לי הזכות לעסוק באלבום ובדמותה
של מרגלית.

ליאור ויונתן עטייא.